

Talousarvio 2024

KHALL 18.09.2023 § 297

Valmistelija

Talousarvioesitysten valmistelun ohjeeksi annetaan toimielinkohtainen nettomenoraami, joka perustuu vuoden 2024 alustavaan tuloslaskelmaan. Raamin laadinnan pohjana on ollut vuoden 2022 tilinpäätös ja vuoden 2023 talousarvio sekä sen toteuma.

Raamia arvioitaessa on huomioitava, että vuodet 2023 ja 2024 eivät suoraan ole vertailukelpoisia keskenään. Tulopuolella poistuvat kuntaliitosavustus (1,05 miljoonaa euroa) ja hyvinvointialueuudistuksen nk. verohännät. Vuoden 2023 TA verrattuna verotulot vähenevät 200 000 euroa. Hyvinvointialueuudistuksen myötä myös valtionosuuksien taso pienenee yli 1,5 miljoonaa euroa talousarviosta 2023. Valtakunnallisen palkkaratkaisuun liittyvät palkankorotukset ovat noin miljoona euroa.

Yhteensä edellä mainitut tulo- ja menopohjan muutokset talousarvioiden välillä vaikuttavat kaupungin talouden tasapainoon noin 3,6 miljoonalla eurolla. Mikäli huomioidaan myös Kuntaliiton arvio vuoden 2023 talousarvion mahdollisesti ylittävissä verotuloista (0,9 miljoonaa euroa) on muutos vuoden 2023 toteumaan yhteensä yli 4,5 miljoonaa euroa.

Lisäksi mm. yhteisöveroihin liittyy talouden taantuman uhkaa, eivätkä inflaatioon liittyvät riskit ole poistuneet. Inflaation odotetaan hidastuvan vuoden 2024 aikana. Mikäli inflaatio jatkuu voimakkaana, niin lisää se alijäämäisen talouden uhkaa. Inflaation vaikutuksia ei ole täysimääräisesti lisäyksenä mukana talousarvioraamissa.

Raamin tuloslaskelman laadinnassa on otettu huomioon
- viimeinen Kuntaliiton tuottama verotuloennuste (23.8.2023)
- valtiovarainministeriön (31.8.2023) arvio vuoden 2024 valtionosuuksista

- virka- ja työehtosopimusten palkankorotukset

Edellä mainituilla periaatteilla laaditun tuloslaskelman perusteella saadaan toimintakate, joka on jaettu eri tulosalueille nettomenoraamiksi. Tilikauden 2024 tulostavoitteeksi asetetaan raamissa nollatulos. Tulosalueiden talousarvioesitykset tulee mahduttaa nettomenoraamiin.

	Raami 2024	Kasvu €	Kasvu %
Hallinto ja henkilöstö	-2 510 000	46 910	1,9 %
Elinkeinot	-622 000	8 107	1,3 %
Kehitys	-1 425 000	19 121	1,3 %
Talous	-982 000	5 528	0,6 %
Kasvatus ja opetus	-23 740 000	540 246	2,3 %
Kulttuuri- ja vapaa-aika	-3 002 000	61 366	2,0 %
Kaupunkisuunnittelu	-485 000	9 404	1,9 %
Rakennettu ympäristö	560 000	43 540	-7,8 %
Ympäristöpalvelut	-474 000	3 270	0,7 %
	-32 680 000	737 492	

	TA 2023	TA 2024
TOIMINTAKATE	-30 892 489	-32 680 000
Verotulot	28 191 000	28 062 000
Valtionosuudet	10 380 848	8 837 985
Rahoitustuotot ja -kulut	267 794	360 015
Korkotuotot	74 700	75 515
Muut rahoitustuotot	988 594	1 100 000
Korkokulut	-790 000	-810 000
Muut rahoituskulut	-5 500	-5 500
VUOSIKATE	7 947 153	4 580 000
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunn.mukaiset poistot	-4 761 304	-4 580 000
Arvonalentumiset		
Satunnaiset erät		
TILIKAUDEN TULOS	3 185 849	0
Poistoeron lisäys/vähennys		
TILIKAUDEN YLI/ALIJÄÄMÄ	3 185 849	0

Investoinneille ei valmistelun tässä vaiheessa aseteta erillistä raamia. Investointien määrä vaikuttaa lainanoton määrään. Lainamäärä vaikuttaa tuloslaskelmaan niistä maksettavan koron muodossa ja lisäksi investoinneista laskettavat poistot rasittavat tuloslaskelman tulosta. Korkotason noustessa investointimäärän pitää pysyä sellaisena, että kaupungin talous pysyy tasapainossa. Käytännössä investointitason tulee olla vuosikatteen tasolla tai sitä alempi.

Valmistelussa tulee huomioida, että kuntalain 110 §:n mukaisesti talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa. Lähtökohtana tulee olla, että tulosalueiden ja tytäryhtiöiden toiminnalliset tavoitteet ovat johdettavissa valtuuston 11.6.2022 § 43 hyväksymästä strategiasta.

Talouden tasapainon seurannan vuoksi tulosalueiden tulee talousarvioesityksessään kuvata esityksen sisältämät merkittävät toiminnalliset muutokset ja henkilöstömäärän muutokset. Talouden liikkumavaran pienentyessä merkittävästi ovat kaikki menoja lisäävät muutokset harkittava ja perusteltava huolellisesti. Toiminnallisissa muutoksissa pitää pyrkiä toimintaa kehittäviin ja taloutta vahvistaviin muutoksiin.

Raamilaskelmaa voidaan tarkentaa talousarviovalmistelun kuluessa, mikäli päivitettyt vero- ja valtionosuuslaskelmat tai kustannusrakenteen muutokset sitä edellyttävät

Päätösehdotus	Kaupunginhallitus päättää - antaa vuoden 2024 talousarvioesitysten tekemiseksi toimielimille edellä selosteosassa mainitun toimielinkohtaisen nettomenoraamin ja tiedoksi perustelutekstin valmistelulähtökohdat - lautakuntien tulee tehdä esityksensä 20.10.2023 mennessä - antaa tämän päätöksen kaupunginvaltuustolle ja tytäryhteisöille tiedoksi. - Raamilaskelmaa voidaan tarkentaa talousarviovalmistelun kuluessa, mikäli päivitettyt vero- ja valtionosuuslaskelmat tai kustannusrakenteen muutokset sitä edellyttävät.
Päätös	Talousjohtaja Ari Virolainen oli paikalla tämän pykälän käsittelyn ajan. Ehdotus hyväksyttiin.
Täytäntöönpano	Tilivelvolliset toimielimet ja viranhaltijat Tytäryhteisöt Kaupunginvaltuusto
Lisätietoja antaa	Kaupunginjohtaja Mika Hatanpää, 044 577 2210 Talousjohtaja Ari Virolainen, 044 577 2241

KVALT 25.09.2023 § 59

Päätösehdotus	Kaupunginvaltuusto merkitsee kaupunginhallituksen päätöksen tiedoksi.
Päätös	Ehdotus hyväksyttiin.

KHALL 27.11.2023 § 391 1376/02.02.00/2023

Valmistelija	Ari Virolainen Kuntalain 110 §:n mukaan "Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen
--------------	---

kertynyt alijäämä. Kuntarakennelaisissa tarkoitetun uuden kunnan alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa kuntajaon muutoksen voimaantulosta. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. (21.5.2021/419)

Vuoden 2022 tilinpäätöksessä Kankaanpäällä on taseessa edellisten tilikausien ylijäämää yhteensä 5,57 milj. euroa. Vuoden 2023 muutettu talousarvio on tulokseltaan 5,1 milj. euroa positiivinen, mikä ilman Posan satunnaista tuottoa on noin 3,1 milj. euroa positiivinen.

Kirjanpitolautakunnan kunta- ja hyvinvointialuejaoston 14.11.2023 antaman uuden oma-aloitteisen lausunnon perusteella PoSan lomapalkkavelka tulisi 1.1.2023 tilanteen mukaisena kirjata kaupungin avaavaan taseeseen peruspääomaksi. Lausunnon perusteella kaupungille pankkitilille tilitetty ja osakkeina maksettava 2,1 miljoonaa euroa kirjattaisiin 2,3 miljoonan euron peruspääomaksi ja noin 0,2 miljoonan euron tappioksi. Kaupungin talouden kannalta 0,2 miljoonan tappiokirjauksesta huolimatta raha pienentää kirjanpidollisesta käsittelytavastaan huolimatta kaupungin velkaantumista.

Kirjanpitolautakunnan jaoston lausuntoa ei ollut käytettävissä veroprosenttia päätettäessä, vaan ennen jaoston lausuntoa annettuun asiantuntijalausuntoon perustuen kirjaus on kaupungin kirjanpidossa ja talousarviossa tällä hetkellä tulosvaikutteinen.

Ilmaan Posan kirjausta talousarvio 2023 on siten noin 3 miljoonaa ylijäämäinen, mutta kasvatuksen ja opetuksen tulosalue on ylittämässä talousarvion ja koko vuoden tulokseen vaikuttavat olennaisesti marras- ja joulukuun verotilitykset.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

Edellä 3 momentissa säädettyä alijäämän kattamisvelvollisuutta sovelletaan myös kuntayhtymiin."

Kaupunginhallitus on 16.9.2023 antanut lautakunnille ja toimielimille vuoden 2024 talousarvion ja vuosien 2025–2026 taloussuunnitelman laadintaohjeen. Lautakuntien talousarvioehdotukset poikkesivat raamista yhteensä vajaa 1,1 miljoonaa euroa.

	Raami	Ehdotus	Ero raamiin
Hallinto ja henkilöstö	-2 510 000	-2 632 305	-122 305
Elinkeinot	-622 000	-622 426	-426
Kehitys	-1 425 000	-1 429 660	-4 660
Talous	-982 000	-982 131	-131
Kasvatus ja opetus	-23 740 000	-24 500 776	-760 776
Kulttuuri- ja vapaa-aika	-3 002 000	-3 124 549	-122 549
Kaupunkisuunnittelu	-485 000	-520 051	-35 051
Rakennettu ympäristö	560 000	549 056	-10 944
Ympäristöpalvelut	-474 000	-463 382	10 618

Yhteensä -32 680 000 -33 726 224 -1 046 224

Tuloveroprosentti 2024 on 9,10 % ja kiinteistöveroprosentit ovat seuraavat: yleinen 1,20, maapohja 1,30, vakituisten asuinrakennusten 0,45 %, muiden asuinrakennusten 1,05 %, voimalaitosten 3,10 % ja rakentamattomien rakennuspaikkojen 4,00 %. Veroprosenteista valtuusto teki päätöksen kokouksessaan 13.11.2023.

Vuosikatteeksi 2024 on kaupunginjohtajan esityksessä muodostumassa 3,7 milj. euroa ja tilikauden tulokseksi - 0,9 milj. euroa. Investoinnit vuodelle 2023 ovat nettomäärältään noin 4,7 milj. euroa, jolloin vuosikate ei riittäisi vuoden 2023 investointien toteuttamiseen, mutta lainamäärä pysyisi lähellä kaupungin lainojen suojaustasoa 57 miljoonaa euroa.

Suunnitelmavuodet 2025 ja 2026 ovat kuitenkin myös alijäämäisiä, mutta niiden osalta arvio valmistuu, kun valtiovarainministeriö on päivittänyt tiedon valtionosuuksien tasosta suunnitelmavuosille. Suunnitelmavuosiin kohdistuu sote-uudistuksen tarkistuslaskelmien mukanaan tuomaa vähennystä, joka alustavan tiedon mukaan vähentää valtionosuuksien tasoa vuodesta 2025 alkaen.

Tilikauden ja suunnitelmavuosien alijäämäisyys johtuu ennustetusta menokehityksestä sekä kuntaliitosavustuksen poistumisesta. Lisäksi verotulokehityksen ja valtionosuuskehityksen ennakoidaan muiden kuntien tavoin olevan negatiivinen vuosina 2024 ja 2025, johtuen muun muassa nk. verotulohäntien poistumisesta, sekä hyvinvointialuesiirtoon liittyvästä valtionosuuksien oikaisusta. Myös yleinen talouskehitys vaikuttaa tulosta heikentävästi.

Talousarvio ja taloussuunnitelma laaditaan yhtenä asiakirjana ja se koostuu yleisperusteluista, käyttötalousosasta, tuloslaskelmaosasta, investointiosasta, rahoituslaskelmaosasta sekä liitteistä. Talousarviokirja on valmistelussa ja sen luonnos jaetaan kaupunginhallituksen jäsenille oheismateriaalina ennen kokousta, kun valtionosuuslaskemat valmistuvat.

Esittelijä	Kaupunginjohtaja Mika Hatanpää
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus aloittaa talousarvioehdotuksen käsittelyn ja jatkaa sitä seuraavissa kokouksissaan.
Käsittely kokouksessa	Kaupunginhallitus piti tauon tätä pykälää käsiteltäessä klo 11:50-12:35.
Päätös	Ehdotus hyväksyttiin.
Täytäntöönpano	
Lisätietoja antaa	Kaupunginjohtaja Mika Hatanpää 044 577 2210 Talousjohtaja Ari Virolainen 044 577 2241
